

ตลาดโคเนื้อของประเทศไทย

Beef Cattle Market in Malaysia

เถลิงศักดิ์ อังกูรเศรณี¹ อารงค์ เมฆโหรา² และธานี ภาคอุทัย³Talermsak Angkurasanee¹ Thamrong Mekhora² and Thanee Pak-uthai³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ตลาดโคเนื้อของประเทศไทย โดยวิธีการสำรวจภาคสนาม (field survey) ณ ประเทศไทย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ร่วมกับการสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลหรือแบบลูกโซ่ (snowball or chain sampling) จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการนำเข้าและส่งออกโคเนื้อมีชีวิตระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียจำนวน 30 ราย ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) การสัมภาษณ์แบบทางการ (formal interview) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) พบว่า ประเทศไทยนำเข้าโคมีชีวิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศ 2 วัตถุประสงค์ คือ 1) พิธีกรรมทางศาสนา (อีดิลอัฎฮา; โค قربาน) และ 2) การบริโภคภายในประเทศ เส้นทางหลักสำหรับการนำเข้าโคมีชีวิตจากประเทศออสเตรเลีย อินโดนีเซีย สหภาพเมียนมา และประเทศไทยในปัจจุบันมีอยู่ 3 เส้นทางหลัก ได้แก่ 1) นำเข้าและส่งออกทางชายแดนระหว่างประเทศไทยกับรัฐเคดาห์ (Kedah) 2) นำเข้าจากสหภาพเมียนมาโดยการขนส่งทางเรือไปยังรัฐปีนัง (Penang) และ 3) นำเข้าจากประเทศออสเตรเลียจากเมือง Darwin และเมือง Broom และประเทศอินโดนีเซียโดยการขนส่งทางเรือไปยังรัฐยะโฮร์บาห์รู (Johor Bahru) แต่ในช่วงทำการสำรวจ (พ.ศ. 2557-2558) เป็นช่วงที่สาธารณรัฐประชาชนจีนมีความต้องการโคเนื้อจำนวนมาก ประเทศไทยจึงมีการส่งออกโคเนื้อที่นำเข้ามาจากประเทศออสเตรเลียไปสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศเวียดนามโดยผ่านประเทศไทย

คำสำคัญ: ตลาด โคเนื้อ มาเลเซีย

Abstract

The objective of this research was to study the market conditions of the beef cattle industry in Malaysia. The data were collected by the field survey method in Malaysia, and purposive sampling and snowball or chain sampling techniques were used. In this research, 30 samples related to the import and export business (between Thailand and Malaysia) of live beef cattle were used. Data were collected by informal interviews, formal interviews, in-depth interviews, non-participant observation, and participant observation. It was found that Malaysia imported live beef cattle for two purposes: 1) religious events (Eid al adha) and 2) domestic consumption. The main import routes, which were from Australia, Indonesia, Myanmar, and Thailand, were broken down into three routes: 1) import and export on the borders between Thailand and Kedah, 2) imports from Myanmar to Penang via shipping; and 3) imports from Australia (Darwin and Broom Cities) and Indonesia to Johor Bahru (Johor) via shipping. At the time of the survey (2014-2015), there was a strong demand for beef in China. Malaysia exported beef cattle, which were imported from Australia, to China and Vietnam passing through Thailand.

Keywords: market, beef cattle, Malaysia

¹ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี 11120

² คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

³ กรมปศุสัตว์ เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

¹ School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University, Pak Kret, Nonthaburi 11120

² Faculty Administration and Management, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Ladkrabang, Bangkok, 10520

³ Department of Livestock Development, Ratchathewi, Bangkok 10400

*Corresponding author, Email: talermsak.ang@stou.ac.th

คำนำ

การพัฒนาของประเทศในกลุ่มอาเซียนที่มีดินแดนติดต่อกันระหว่างปี พ.ศ. 2548-2558 พบว่า จำนวนประชากรและรายได้มีการเพิ่มขึ้นเห็นได้อย่างชัดเจน โดยประเทศมาเลเซียมีประชากรเพิ่มขึ้นมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียน ร้อยละ 18.28 (ประชากรประมาณ 31.7 ล้านคน) รองลงมาคือ สปป.ลาว กัมพูชา เวียดนาม สหภาพเมียนมา และประเทศไทย ร้อยละ 14.48 (6.8 ล้านคน), 13.62 (15.6 ล้านคน), 10.07 (92.7 ล้านคน), 6.31 (53.9 ล้านคน) และ 4.58 (65.9 ล้านคน) ตามลำดับ ในขณะที่รายได้เฉลี่ยต่อปีของประชาชนสหภาพเมียนมาเพิ่มขึ้นมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ของประชาชนในประเทศนั้น ๆ เท่ากับร้อยละ 78.98 (1,308.7 USD) รองลงมา คือ สปป.ลาว เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย และประเทศไทย เท่ากับร้อยละ 60.52 (1,531.2 USD), 45.06 (1,684.9 USD), 41.07 (1,020.9 USD), 26.47 (10,878.4 USD) และ 22.02 (5,775.1 USD) ตามลำดับ (Trading economics, 2016) ส่งผลให้มีความต้องการโคมีชีวิตเพื่อนำไปแปรรูปเป็นเนื้อโคเพิ่มมากขึ้น ปี พ.ศ. 2549 ประเทศไทยมีประชากรโคเนื้อประมาณ 8.036 ล้านตัว แต่ในปี พ.ศ. 2558 มีประชากรโคเนื้อลดลงเหลือประมาณ 4.407 ล้านตัว การประมาณการผลิตเนื้อโคประมาณ 150,000 ตันต่อปี ในขณะที่ปริมาณความต้องการบริโภคภายในประเทศประมาณ 170,009 ตันต่อปี (กรมปศุสัตว์, 2559) อย่างไรก็ตาม มีการศึกษาศักยภาพการเลี้ยงโคเนื้อของประเทศไทยซึ่งมีความแข็งแกร่งด้านการผลิตมากที่สุดในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ มีโคเนื้อพันธุ์ดี วัตถุดิบเพื่อการเลี้ยงโคเนื้อในปริมาณมาก และมีความรู้ทักษะการเลี้ยง จึงส่งผลให้มีศักยภาพการผลิตโคเนื้อเพื่อการส่งออกในตลาดอาเซียนโดยเฉพาะประเทศที่มีชายแดนติดกับประเทศไทย (คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาผลผลิตทางการเกษตร, 2560)

ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศหนึ่งในกลุ่มสมาชิกอาเซียนที่มีชายแดนติดกับประเทศไทย และเป็นพื้นที่เป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากประเทศมาเลเซียเป็นตลาดโคเนื้อมีชีวิตของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน มีการส่งออกโคมีชีวิตไปประเทศมาเลเซียเพื่อการบริโภคและพิธีกรรมทางศาสนา (โค قربาน) ประมาณ 200,000 ตัวต่อปี (ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ และคณะ, 2556) ประเทศมาเลเซียเป็นตลาดที่มีศักยภาพเพราะประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม นิยมบริโภคเนื้อโค และมีอำนาจซื้อสูง นอกจากนี้ ยังมีชายแดนติดต่อกับประเทศไทยจึงส่งผลให้การขนส่งโคเนื้อมีความสะดวก ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูล สถานการณ์การค้าชายแดน สถานการณ์การผลิต และตลาดโคเนื้อของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมโคเนื้อ ด้านการค้าและการส่งออกโคเนื้อไปประเทศมาเลเซีย

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เริ่มต้นจากค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิโดยการทบทวนวรรณกรรม เอกสารรายงานผลการประเมินผลของหน่วยงานหลัก คือ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ข้อมูลรายงานประจำปีของกรมปศุสัตว์ และใช้บุคคลอ้างอิงของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีข้อมูลเบื้องต้นเพียงพอจึงเดินทางเข้าไปสำรวจภาคสนาม (field survey) ณ ประเทศมาเลเซีย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) (Boyce and Naele, 2006) ร่วมกับการสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลหรือแบบลูกโซ่ (snowball or chain sampling) (Birnackai and Walnorf, 1981) เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการนำเข้าและส่งออกโคเนื้อมีชีวิตระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียจำนวน 30 ราย ที่เป็นตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโคเนื้อที่ดีเพื่อเป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลได้อย่างเที่ยงตรง และค้นหาข้อเท็จจริงโดยตรงจากแหล่งผลิตและตลาดโคเนื้อ 10 ราย ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ 10 ราย และเจ้าของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและค้าโคมีชีวิต รวมทั้งการนำเข้าและส่งออกเนื้อโคของประเทศมาเลเซีย 10 ราย เพื่อการได้มาของข้อมูลตรงกับประเด็นเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) การสัมภาษณ์แบบทางการ (formal interview) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation)

ผลการศึกษาและวิจารณ์

สถานการณ์การผลิตโคเนื้อของประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียมีปริมาณการผลิตโคเนื้อน้อยเป็นอันดับที่ 3 ในอาเซียน รองจากประเทศบรูไนและสิงคโปร์ มีปริมาณประชากรโคเนื้อน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับสหภาพเมียนมา อินโดนีเซีย เวียดนาม ไทย กัมพูชา ฟิลิปปินส์ และ สปป.ลาว (Table 1) ในขณะที่มีปริมาณการบริโภคเนื้อโคสูงกว่าปริมาณการผลิตมาก จึงมีความจำเป็นที่นำเข้าโคมีชีวิตและเนื้อโคเข้ามาบริโภคในประเทศ 2 ลักษณะ คือ การนำเข้าโคเนื้อมีชีวิต (โค قربาน) เพื่อนำไปใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา (อีดิ้ลอัฎฮา) และ

การนำเข้าเพื่อแปรรูปสำหรับการบริโภคในชีวิตประจำวัน ในอดีตประเทศมาเลเซียนำเข้าโคเนื้อจากประเทศไทยเป็นหลัก เนื่องจากการขนส่งสะดวก และพิธีการทูตไม่ซับซ้อน โดยเฉพาะเป็นการนำเข้าจากเส้นทางระหว่างชายแดนทั้งสองประเทศ แต่ปัจจุบันราคาโคเนื้อมีชีวิตในประเทศไทยสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง คือ ประเทศออสเตรเลีย และสหภาพเมียนมา รวมทั้งความเข้มงวดด้านการค้าชายแดนที่มีกฎระเบียบมากขึ้น ผู้นำเข้าของประเทศไทยจึงเปลี่ยนไปนำเข้าจาก 2 ประเทศดังกล่าวแทน โดยราคาโคมีชีวิตจากประเทศไทยที่หน้าฟาร์มกิโลกรัมละ 100-105 บาท ในขณะที่ราคาโคเนื้อมีชีวิตนำเข้าจากประเทศออสเตรเลียมีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 95-97 บาท (สำรวจ ณ ปี พ.ศ. 2558) ประกอบกับค่าเงินบาทของประเทศไทยแข็งค่าขึ้นมาก ส่งผลต่ออัตราแลกเปลี่ยน ทำให้ผู้ประกอบการชาวมาเลเซียต้องแบกรับภาระต้นทุนในการนำเข้าเพิ่มขึ้น ดังนั้นโอกาสของการส่งออกโคเนื้อมีชีวิตจากประเทศไทยไปประเทศมาเลเซียในช่วงที่ทำการสำรวจระหว่างปี พ.ศ. 2557-2558 ลดลง 82.18 เปอร์เซ็นต์ (Table 2) รวมทั้งผู้ประกอบการชาวไทยเปลี่ยนไปทำการส่งออกโคเนื้อมีชีวิตไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะมีราคาซื้อที่สูงกว่าการส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย โดยการส่งออกโคเนื้อมีชีวิตไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนของประเทศไทยนั้นดำเนินการส่งออกโดยผ่านไป สปป.ลาว มีแนวโน้มการส่งออกสูง 1,394.69 เปอร์เซ็นต์

การนำเข้าโคมีชีวิตและเนื้อโคของประเทศไทย

ผลการลงพื้นที่สำรวจและการสัมภาษณ์จากตัวแทนนักธุรกิจจำนวน 2 บริษัท (ฟาร์มเป็นเครือข่ายกัน) บริษัทที่ 1 ดำเนินกิจการที่ตั้งอยู่ในรัฐเคดาห์ใกล้บริเวณชายแดนประเทศไทย (ด่านสะเดา จังหวัดสงขลา) ส่วนบริษัทที่ 2 ดำเนินกิจการที่ตั้งอยู่ในกรุงกัวลาลัมเปอร์ พบว่า ทั้ง 2 บริษัท มีการนำเข้าโคเนื้อมีชีวิตจากประเทศไทย สหภาพเมียนมา และออสเตรเลีย สำหรับโคเนื้อมีชีวิตที่นำเข้าจากสหภาพเมียนมา ดำเนินการส่งออกจากสหภาพเมียนมา ณ ท่าเรือเซตตะนาวศรีเข้าสู่ประเทศไทยมาเลเซีย ณ ท่าเรือปีนัง โดย 1 ลำเรือสามารถบรรทุกโคเนื้อประมาณ 300 ตัว โคมีชีวิตที่นำเข้ามาจากสหภาพเมียนมานั้นมีอายุเฉลี่ยประมาณ 4-5 ปี มีน้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 250-280 กิโลกรัม โดยผู้ประกอบการชาวมาเลเซียนำเข้าโคเนื้อเหล่านั้นมาเลี้ยงขุนต่อประมาณ 90 วัน เพื่อเพิ่มน้ำหนักให้ได้ประมาณ 350 กิโลกรัม เพื่อเตรียมไว้สำหรับทำพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ เกลิงศักดิ์ อังกูรเศรณี และคณะ (2560) รายงานการนำเข้าโคเนื้อมีชีวิตจากสหภาพเมียนมาเพื่อการส่งออกต่อ (re-exported) ไปยังประเทศมาเลเซียเพื่อสำหรับทำพิธีกรรมทางศาสนา (โค قربาน) เป็นหลัก

Table 1 The population and trend of beef cattle in ASEAN during 2011-2015.

Country	Population (head)					Trend (%)*
	2011	2012	2013	2014	2015	
Brunei	899	812	800	800	742	-17.46
Cambodia	3,406,972	2,914,974	2,900,000	2,875,000	2,875,000	-15.61
Indonesia	14,824,373	15,980,697	12,686,239	14,726,875	15,419,718	4.02
Laos	1,538,000	1,692,000	1,14,000	1,766,000	1,828,000	18.86
Malaysia	768,710	744,377	751,629	743,019	742,338	-3.43
Myanmar	14,088,043	14,559,000	15,481,101	15,481,101	15,993,276	13.52
Philippines	2,518,400	2,493,157	2,497,908	2,512,184	2,534,243	0.63
Singapore	200	200	200	200	178	-11.00
Thailand	5,809,701	5,392,579	5,147,521	4,898,575	4,646,092	-21.13
Vietnam	5,436,600	5,194,178	5,156,727	5,234,300	5,367,600	1.28

Source: Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) (2016).

Note: * = Compare beef cattle population between 2011-2015.

Table 2 Thai exported beef cattle in ASEAN during 2011-2015.

Country	Population (head)					Trend (%)*
	2011	2012	2013	2014	2015	
Laos	13,033	67,525	279,421	269,395	194,803	1,394.69
Malaysia	109,681	95,289	41,483	25,943	19,545	-82.18
Vietnam	281	322	3,998	374	452	60.85
Myanmar	1,738	4,720	936	78	19	-98.90
Total	124,733	167,856	325,838	295,790	214,819	72.22

Source: Department of International Trade Promotion (2016).

Note: * = Compare exported beef cattle between 2011-2015.

ประเทศไทยนำเข้าโคเนื้อมีชีวิตจากสหภาพเมียนมาส่งออกต่อไปยังประเทศมาเลเซียสำหรับพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมดังนี้ การเคลื่อนย้ายโคเนื้อมีชีวิตจากสหภาพเมียนมาจะเข้ามาตามเส้นทางด่านแม่สอด จังหวัดตาก เป็นหลัก ส่วนการนำเข้าทางด่านแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และด่านจังหวัดกาญจนบุรี โคเนื้อจะนำเข้ามานำไปขุนต่อเพื่อให้มีขนาด รูปร่าง และน้ำหนัก (ประมาณ 300-350 กิโลกรัม) ตรงกับความต้องการของลูกค้าในประเทศมาเลเซีย และทำการส่งออกทางด่านสะเตาะ จังหวัดสงขลา และด่านสุไหงโกลิก จังหวัดนราธิวาส เป็นหลัก ความต้องการน้ำหนักโคเนื้อมีชีวิตของตลาดส่งออกประเทศมาเลเซียนั้นไม่มีความเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ และคณะ (2556) และ เถลิงศักดิ์ อังกรเศรณี และคณะ (2559)

การนำเข้าโคเนื้อจากประเทศออสเตรเลีย ประกอบด้วย โคเนื้อพันธุ์บราห์มัน และโคเนื้อลูกผสมเดรัท์มาสเตอร์ ซึ่งเป็นโคเนื้อที่คัดออกจากฝูงในช่วงฤดูร้อนทางด้านตะวันตกของประเทศออสเตรเลีย เช่น เมือง Darwin และเมือง Broom โคเนื้อเหล่านี้มีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์ มีน้ำหนักเฉลี่ยตัวละประมาณ 350-370 กิโลกรัม การคัดออกของโคจากฟาร์มในประเทศออสเตรเลียดำเนินการครั้งละประมาณ 1,000-2,000 ตัว ขึ้นอยู่กับขนาดของฟาร์ม จากนั้น ดำเนินการส่งออกไปยังประเทศมาเลเซียโดยทางเรือจำนวน 3-4 ลำเรือต่อปี เรือ 1 ลำสามารถบรรทุกโคเนื้อมีชีวิตได้ประมาณ 22,000 ตัว เข้าสู่ประเทศมาเลเซียที่รัฐยะโฮร์บาห์รู บริษัทนำเข้าโคเนื้อเหล่านี้ (ดำเนินการโดยคนมาเลเซียเชื้อสายอินเดีย) จะทำการเลี้ยงปรับสภาพให้โคเนื้อมีชีวิตสภาพร่างกายสมบูรณ์และสุขภาพแข็งแรงประมาณ 80 วัน หรือมากกว่า จึงขนส่งไปยังฟาร์มเลี้ยงขุนอีกประมาณ 30 วัน โดยให้อาหารโคเนื้อด้วยกากปาล์มน้ำมันอย่างเต็มที่ มีต้นทุนราคาจากปาล์มเฉลี่ยกิโลกรัมละ 4-5 บาท (ณ ปี พ.ศ. 2557) จนกระทั่งโคเนื้อมีย่านน้ำหนัก 500-700 กิโลกรัม จึงย้ายไปขังรวมกันในคอกที่พร้อมจะส่งแปรสภาพเป็นเนื้อที่โรงฆ่าสัตว์มาตรฐานที่รัฐอนุญาตให้บริษัทที่นำเข้าได้ใช้ประโยชน์ เนื้อโคมีการจัดส่งสู่ร้านจำหน่ายเนื้อ (butcher shop) ร้านจำหน่ายอาหารจากเนื้อโค (food service) ภายใต้การจัดการโซ่อุปทานเดียวกัน ทั้งนี้ ขั้นตอนการนำเข้าโคเนื้อจากประเทศออสเตรเลียนั้น มีคณะกรรมการจากประเทศออสเตรเลียเข้ามาตรวจมาตรฐานฟาร์มและโรงฆ่าในประเทศมาเลเซียให้ได้มาตรฐานตามข้อกำหนดจึงอนุญาตให้ทำการส่งออกโคเนื้อจากประเทศออสเตรเลียมายังประเทศมาเลเซียได้

จากสถานการณ์การนำเข้าและส่งออกโคเนื้อของประเทศมาเลเซีย ณ ปี พ.ศ. 2557-2558 สามารถสรุปเส้นทางหลักสำหรับการนำเข้าโคมีชีวิตจากประเทศออสเตรเลีย สหภาพเมียนมา และไทย มีอยู่ 3 เส้นทางหลัก (Figure 1) ได้แก่

1. นำเข้าและส่งออกทางชายแดนระหว่างประเทศไทยกับรัฐเคดาห์ (Kedah)
2. นำเข้าจากสหภาพเมียนมาไปยังรัฐปีนัง (Penang)
3. นำเข้าจากประเทศออสเตรเลียไปยังรัฐยะโฮร์บาห์รู (Johor Bahru)

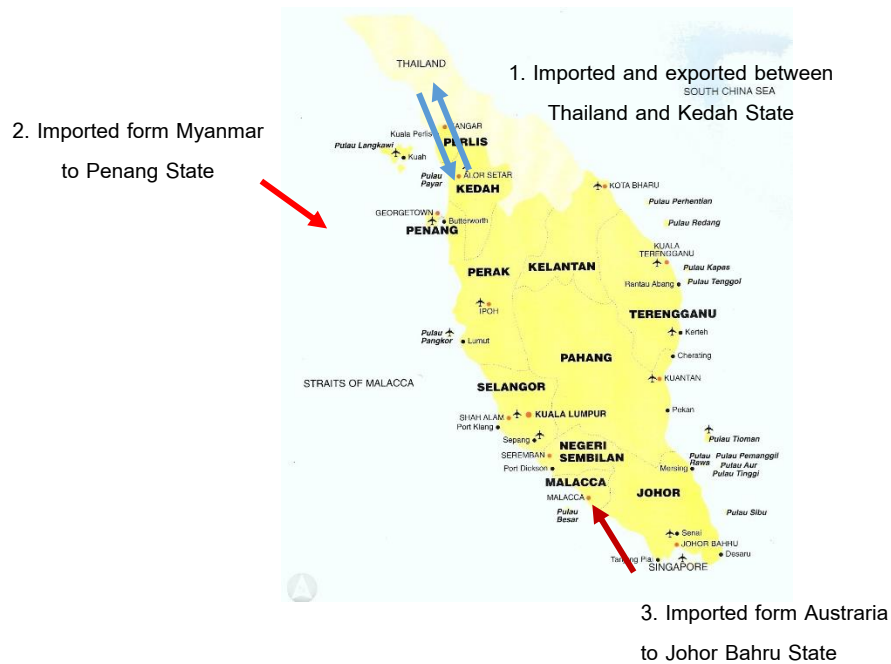

Figure 1 Routes of beef cattle exported and imported to Malaysia.

Source: World map (2016).

นอกจากนี้ ยังพบโคเนื้อที่มีชีวิตนำเข้าจากประเทศอินโดนีเซีย ได้แก่ พันธุ์บาห์ลีหรือเรียกว่า บันเตง ประมาณ 800 ตัว เพื่อนำมาเตรียมไว้สำหรับพิธีกรรม (โคกูรบาน) ในขณะที่การนำเข้าโคเนื้อที่มีชีวิตจากประเทศไทยจะเป็นโคเนื้อลูกผสมบราห์มัน มีน้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 280-300 กิโลกรัม เพื่อเตรียมไว้สำหรับจำหน่ายเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนาในช่วงเดือนพฤศจิกายน เช่นเดียวกัน โดยมีการประมาณการว่าในช่วงเวลาดังกล่าวมีความต้องการโคเนื้อถึง 1 ล้านตัว

ประเทศมาเลเซียนำเข้าซากโคเนื้อแช่แข็งและเนื้อโคแช่แข็งบรรจุกล่องจากประเทศอินเดียเพื่อการบริโภคภายในประเทศเป็นหลัก มีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 120-140 บาท เนื้อสันราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 160-180 บาท ผู้นำเข้าเนื้อโคแช่แข็งจากประเทศอินเดียได้ให้เหตุผลว่า ตลาดเนื้อโคในประเทศมาเลเซียเน้นเนื้อแดงเป็นหลัก ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจไม่ดีผู้บริโภคจึงเน้นราคาของเนื้อมากกว่าเน้นคุณภาพของเนื้อ สอดคล้องกับ Tey et al. (2008) รายงานว่า การตัดสินใจการซื้อเนื้อโคของผู้บริโภคจะให้ความสำคัญเรื่องราคามากกว่าคุณภาพเนื้อ ซึ่งเนื้อโคแช่แข็งนำเข้าจากประเทศอินเดียมีราคาถูกกว่าการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งจากประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และกลุ่มประเทศอเมริกาใต้ ที่มีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 300-350 บาท การนำเข้าซากโคและเนื้อโคแช่แข็งจะใช้เพื่อการบริโภคภายในประเทศมาเลเซียบางส่วน เพราะผู้บริโภคนิยมบริโภคซากอุ่นมากกว่าเนื้อแช่แข็ง ดังนั้น การนำเข้าซากโคและเนื้อโคแช่แข็งส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งออกต่อไปยังประเทศที่สาม สอดคล้องกับ Ariff et al. (2015) รายงานว่า มีการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งจากประเทศอินเดียเพื่อการบริโภคภายในประเทศ ในปี พ.ศ. 2556 ประมาณ 86 เพอร์เซ็นต์ เนื่องจากมีราคาถูกกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อโคแช่แข็งจากประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และกลุ่มประเทศอเมริกาใต้

ผู้ผลิตสินค้าฮาลาล (halal) ในประเทศมาเลเซีย หรือนำเข้าจำพวกเนื้อสัตว์ เช่น เนื้อโค เนื้อแกะ และสัตว์ปีก ต้องสั่งซื้อมาจากโรงฆ่าสัตว์ในประเทศนั้น ๆ ที่ได้รับใบอนุญาตและการตรวจรับรองจาก Department of Veterinary Services Malaysia (DVS) จะต้องได้รับการอนุมัติและขอใบรับรองจาก Department of Islamic Development Malaysia (JAKIM) เท่านั้น ทั้งสองหน่วยงานมีหน้าที่ดูแลด้านการออกใบรับรองสินค้ามาตรฐานฮาลาลในประเทศ เดิมเป็นหน่วยงานที่สำนักงานกฤษฎีกาได้จัดตั้งขึ้นมาเพื่อดูแลปกป้อง และสอนเรื่องความถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามซึ่งเป็นศาสนาหลักของประเทศมาเลเซีย และต่อมาได้ถูกแต่งตั้งให้ดูแลเพิ่มเติมในเรื่องของการออกกฎควบคุมและการออกใบรับรองมาตรฐานฮาลาลในประเทศมาเลเซีย ตัวอย่างเครื่องหมายฮาลาลของประเทศมาเลเซีย (Figure 2)

Figure 2 Halal logo of Malaysia.

Source: Halal Industry Development Corporation (HDC) (2016).

นอกจาก JAKIM จะออกใบรับรองมาตรฐานฮาลาลด้านเนื้อสัตว์แล้วนั้น ยังสามารถออกใบรับรองมาตรฐานฮาลาลให้แก่ผู้ผลิตสินค้าอาหารที่ไม่มีเนื้อสัตว์เป็นส่วนผสมอีกด้วย เช่น เครื่องดื่ม ขนมขบเคี้ยว ลูกอม ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากนม ชนมปัง และอื่น ๆ อย่างไรก็ดี หน่วยงาน JAKIM ได้ยอมรับเครื่องหมายฮาลาลของประเทศไทยซึ่งตรวจรับรองโดยสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

การส่งออกโคเนื้อมีชีวิตของประเทศมาเลเซีย

ช่วงเวลาปกติประเทศมาเลเซียมีการส่งออกโคเนื้อไปยังประเทศเพื่อนบ้านค่อนข้างน้อย แต่ในช่วงเวลาที่ทำการสำรวจ (พ.ศ. 2557-2558) นั้น เป็นช่วงที่ตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความต้องการโคเนื้อจำนวนมาก ส่งผลต่อจำนวนโคเนื้อในประเทศไทยมีไม่เพียงพอต่อการส่งออกไปสาธารณรัฐประชาชนจีน บริษัทในประเทศมาเลเซียจึงส่งออกโคพันธุ์บราห์มันที่นำเข้ามาจากประเทศออสเตรเลียแล้วส่งออกต่อไปยังประเทศไทยเพื่อนำไปเลี้ยงขุนที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากนั้นจึงส่งต่อไปสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศเวียดนาม เส้นทางขนส่งจากฟาร์มในประเทศมาเลเซียถึงชายแดนประเทศไทยใช้ระยะเวลาประมาณ 8 ชั่วโมง หยุดพักสัตว์ 1 คืน แล้วส่งข้ามพรมแดน การทำการค้าสัตว์มีชีวิตในส่วนของประเทศมาเลเซียที่ด่านปาดังเบซาร์จะได้รับการอำนวยความสะดวกจากเจ้าหน้าที่ประเทศมาเลเซียมากกว่าด่านสะเดาที่มีการตรวจสอบเข้มงวดกว่า สำหรับการดำเนินการนำเข้าฝั่งประเทศไทยเป็นภาระของผู้ซื้อฝั่งประเทศไทยดำเนินการต่อไป การบรรทุกโคเนื้อมีชีวิตจะขนส่งด้วยรถบรรทุกขนาดใหญ่ซึ่งสามารถบรรทุกโคเนื้อได้จำนวนโค 45 ตัวต่อคัน และรถบรรทุกขนาดเล็กสามารถบรรทุกโคเนื้อได้ 10 ตัวต่อคัน การส่งออกไปสหภาพเมียนมา โดยบริษัทมีแผนการส่งออกแม่โคเนื้อพันธุ์ดีไปสหภาพเมียนมา ซึ่งมีคำสั่งซื้อเป็นแม่โคเนื้อที่มีน้ำหนักตัวประมาณ 500 กิโลกรัม จำนวน 40 ตัว จากฟาร์ม Trade Win ที่ตั้งอยู่รัฐยงกั๊ง โดยทางบริษัทจะเริ่มเลี้ยงแม่โคเนื้อที่มีน้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 350 กิโลกรัม ซึ่งใช้ระยะเวลาเลี้ยงขุนระยะเวลา 60 วัน จนได้น้ำหนักตามที่กำหนด (ประมาณ 500 กิโลกรัม) จึงทำการส่งไปสหภาพเมียนมา ทั้งนี้ โคกระบานในประเทศเมียนมามีใช้โคที่มีขนาดใหญ่ นอกจากนี้ บริษัทยังมีแผนส่งออกแพะพันธุ์บอร์ไปสหภาพเมียนมาตามคำสั่งซื้อจำนวน 700 ตัว นอกจากนั้นมีการส่งออกโคมีชีวิตไปยังประเทศบรูไนแต่มีปริมาณการส่งออกไม่มากนัก สำหรับการส่งออกเนื้อโคของประเทศมาเลเซีย เป็นลักษณะแบบนำเข้าเพื่อการส่งออกต่อเช่นเดียวกับการส่งออกโคเนื้อมีชีวิต โดยมีการส่งออกเนื้อโคไปยังประเทศสิงคโปร์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ประเทศไทย ฮองกง กาดาร บาร์เรน เวียดนาม กัมพูชา และอินโดนีเซีย ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าการนำเข้าโคมีชีวิตและเนื้อโคของประเทศมาเลเซีย นอกจากจะนำเข้ามาเพื่อบริโภคในประเทศแล้ว ยังเป็นการนำเข้าเพื่อการส่งต่อไปยังประเทศที่สามอีกทอดหนึ่งด้วย

สรุปผลการศึกษา

การนำเข้าโคมีชีวิตและเนื้อโคเข้ามาบริโภคในประเทศมาเลเซียมี 2 วัตถุประสงค์ คือ 1) พิธีกรรมทางศาสนา (อีดีลฮัจญ์; โคกระบาน) และ 2) การบริโภคภายในประเทศ เส้นทางหลักสำหรับการนำเข้าโคมีชีวิตจากประเทศออสเตรเลีย สหภาพเมียนมา และประเทศไทย ในปัจจุบันมีอยู่ 3 เส้นทางหลัก ได้แก่ 1) นำเข้าและส่งออกทางชายแดนระหว่างประเทศไทยกับรัฐเคดา (Kedah) 2) นำเข้าจากสหภาพเมียนมาโดยการขนส่งทางเรือไปยังรัฐปีนัง (Penang) และ 3) นำเข้าจากประเทศออสเตรเลียจากเมือง Darwin และเมือง Broom และประเทศอินโดนีเซียโดยการขนส่งทางเรือไปยังรัฐยะโฮร์บาห์รู (Johor Bahru)

การนำเข้าซากโคเนื้อและเนื้อโคแช่แข็งของประเทศมาเลเซีย มีการนำเข้าเนื้อโคชำแหละแช่แข็งบรรจุกล่องจากประเทศอินเดียเพื่อการบริโภคภายในประเทศ และมีการนำเข้าเนื้อชำแหละแช่แข็งจากประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และกลุ่มประเทศอเมริกาใต้ เพื่อการบริโภคภายในประเทศมาเลเซียบางส่วน แต่ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งออกต่อ (re-export) ไปยังประเทศที่สาม

การส่งออกโคมีชีวิตเป็นลักษณะแบบนำเข้าเพื่อการส่งออกต่อ ได้แก่ การนำเข้าโคพันธุ์จากประเทศออสเตรเลีย เพื่อส่งออกต่อไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศเวียดนามโดยผ่านประเทศไทย ในขณะที่การส่งออกเนื้อโคของประเทศ มาเลเซีย เป็นลักษณะการนำเข้าเพื่อการส่งออกต่อเช่นเดียวกับการส่งออกโคเนื้อมีชีวิต โดยมีการส่งออกเนื้อโคไปยังประเทศ สิงคโปร์มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ประเทศไทย ฮองกง กาดาร์ บาร์เรน เวียดนาม กัมพูชา และอินโดนีเซีย ตามลำดับ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้การสนับสนุนทุนการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. 2559. ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของเกษตรกร โคเนื้อ ปริมาณนำเข้า และราคา ปี พ.ศ. 2549-2558. ใน รายงานการพิจารณาศึกษา ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมโคเนื้อทั้งระบบ. คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาผลผลิตทางการเกษตร. 2560. ใน รายงานการพิจารณาศึกษายุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม โคเนื้อทั้งระบบ. คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ.
- ไชยวรรณ วัฒนจันทร์, เกลิงศักดิ์ อังกูรเศรษฐ์, บัญชา สัจจาพันธ์ และสุชาติ สุขสถิตย์. 2556. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโคเนื้อ ภาคใต้ตอนล่าง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เกลิงศักดิ์ อังกูรเศรษฐ์, อารักษ์ เมฆโหรา และธานี ภาคอุทัย. 2559. สถานการณ์การผลิตโคพื้นเมืองและตลาดในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง. วารสารแก่นเกษตร 44 (2) (ฉบับพิเศษ): 919-925.
- เกลิงศักดิ์ อังกูรเศรษฐ์, บัญชา สมบุญสุข, ศศิวิมล สุขบท และสุเทพ นิมสาย. 2560. ห่วงโซ่อุปทานและระบบโลจิสติกส์ของการค้าโคเนื้อระหว่าง สหภาพเมียนมากับประเทศไทยเพื่อส่งออกปศุสัตว์ประชาชนจีน มณฑลยูนนาน. วารสารวิทยาศาสตร์เกษตร 48 (2) (ฉบับพิเศษ): 850-858.
- Ariff, O. M., Sharifa, N. Y., and Hafidz, A. W. 2015. Status of beef industry of Malaysia. *Journal of Animal Science* 18 (2): 1-21.
- Department of International Trade Promotion. 2016. Thai exported beef cattle in ASEAN during 2011-2015. <http://www.thaifranchisecenter.com/links/show.php?id335>. (3 March 2016).
- Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). 2015. Global livestock production and health atlas. <http://kids.fao.org/glipha/>. (10 September 2016).
- Biernackai, P., and Walnorf, D. 1981. Snowball sampling problem and techniques of chain referral sampling. *Sociological Method and Research* 10(2): 141-163.
- Boyce, C., and Naele, P. 2006. *Conducting in depth interviews: a guide for designing and conducting in-depth interviews for evaluation input*. Pathfinder international tool series, monitoring and evaluation. Watertown, MA: Pathfinder.
- Halal Industry Development Corporation (HDC). 2016. Halal Industry Development Corporation logo vector. <https://seeklogo.com/vectorlogo/194341/halal-industry-development-corporation-hdc> (10 September 2016).
- Tey, Y. S., Mad Nasir, S., Alias, R., Zainalabidin, M., and Amin, M. A. 2008. Demand for beef in Malaysia: preference quantity. *International Food Research Journal* 15(3): 347-353.
- Trading economics. 2016. Forecasts. <https://tradingeconomics.com>. (10 September 2016).
- World map. 2016. Malaysia peninsula map. http://www.endemicguides.com/images/Map/Malaysia_map/Malaysia/Peninsula_map.jpg. (10 September 2016).

วันรับบทความ (Received date) : 4 ก.ย. 61

วันแก้ไขบทความ (Revised date) : 26 มี.ค. 62

วันตอบรับบทความ (Accepted date) : 7 ส.ค. 62